

Poskusite strokovnjaka: družbeno - zgodovinsko področje

Antična in moderna demokracija

NAVODILA ZA INDIVIDUALNO DELO (2 uri)

Priimek in ime	Razred

Individualno delo obsega tri različne naloge:

- I.** sklop vprašanj za preverjanje (skupno 25 točk)
- II.** pisno predstavitev brošure (20 točk)
- III.** izpolnitev življenjepisa (15 točk).

I. Pri odgovorih na vprašanja upoštevaj:

- da predvidevajo vprašanja z več odgovori 4 možne rešitve, od katerih je samo ena pravilna (označi jo s križcem);
- da se manjkajoči ali napačni odgovori ocenjujejo na enak način z 0 točkami;
- da je vsakemu pravilnemu odgovoru na vprašanja zaprtega tipa dodeljena 1 točka;
- da sta vsakemu pravilnemu odgovoru na vprašanja odprtega tipa dodeljeni 2 točki oz. dodeljene 3 točke;
- da dolžina odgovora na vprašanja odprtega tipa ne sme presegati danega števila vrstic.

VPRAŠANJA

1. *Predstavniška demokracija* pomeni (je sinonim za):
 - a. neposredno udeležbo državljanov v političnih odločitvah
 - b. posredno udeležbo državljanov v političnih odločitvah
 - c. demokracijo, ki temelji le na referendumih
 - d. demokracijo, ki je delovala v grških polisih
2. *V primerjavi z moderno demokracijo je bila atenska demokracija pomanjkljiva, ker:*
 - a. ženske in sužnji niso smeli sodelovati pri vodenju države
 - b. glasovanje je bilo omejeno le na bogate moške
 - c. ženske so občasno smele sodelovati pri odločitvah
 - d. sužnji so smeli sodelovati, le če jim je gospodar dovolil
3. *Atene so imele v 5. stol. pr. n. št.:*
 - a. 30.000 svobodnih državljanov
 - b. okrog 40.000 prebivalcev
 - c. nad 45.000 prebivalcev
 - d. med 30.000 in 45.000 prebivalcev, od katerih je bila večina sužnjev
4. *Izberi pravilno trditev:*
 - a. Ženska je bila v zgodovini vedno dejavni člen družbe, a je bila vse do 20. st. izključena iz političnega življenja.
 - b. S pojavom industrializacije je tudi ženska pridobila najosnovnejše politične pravice.
 - c. Francoska revolucija je prelomnica v aktivnem političnem udejstvovanju žensk.
 - d. Ženske so se s politiko lahko ukvarjale do poroke, potem pa ne več.
5. *V Aristotelovem citatu je omenjena beseda oligarhija, ki zanj pomeni:*
 - a. vlado izbrancev
 - b. vlado premožnih
 - c. vlado plemičev
 - d. vlado revnih
6. *Socialne pravice so potrebne, da:*
 - a. se šola čim več otrok
 - b. je čim več ljudi zdravih
 - c. se doseže večjo enakost med ljudmi
 - d. imajo vsi enake možnosti pri iskanju zaposlitve
7. *V največ petih vrsticah prikaži pristojnosti in delovanje atenske skupščine.*

8. *V Italiji pripada zakonodajna oblast:*
- parlamentu
 - senatu
 - vladi
 - sodstvu
9. *Iz priloženega gradiva lahko sklepamo, da so moderne demokracije:*
- v glavnem predstavniške (posredne)
 - v glavnem direktne (neposredne)
 - vse predstavniške (posredne)
 - vse direktne (neposredne)
10. *Po definiciji je demokracija:*
- oblast enega samega
 - oblast maloštevilnih
 - oblast ljudstva
 - odsotnost oblasti
11. *Zaščitene jezikovne manjšine v Italiji so naslednje:*
- nemška, francoska in slovenska
 - nemška, francoska, slovenska in albanska
 - avstrijska in slovenska
 - nemška, francoska, slovenska in hrvaška
12. *Koliko časa lahko državljani največ ostane v priporu brez utemeljenega ukrepa s strani sodne oblasti po 13. členu Ustave?*
- 24 ur
 - 36 ur
 - 48 ur
 - 96 ur

Read the texts in English and then complete the sentence with the correct alternative

13. *A democratic government is based on:*
- free elections
 - only one party
 - public services
 - authority
14. *In 2000 the UN:*
- adopted measures to consolidate democracy
 - measured democracy in legislation
 - founded a Commission for Human Rights
 - consolidated an institution

15. Which of the following adjectives is an essential element of democratic elections:

- a. annual
- b. frequent
- c. free
- d. expensive

16. The International Day of Democracy

- a. was proclaimed on 15.09.2007
- b. was proclaimed by the General Assembly of the UN
- c. is commemorated only by non-government organizations
- d. is commemorated each year on 8 November

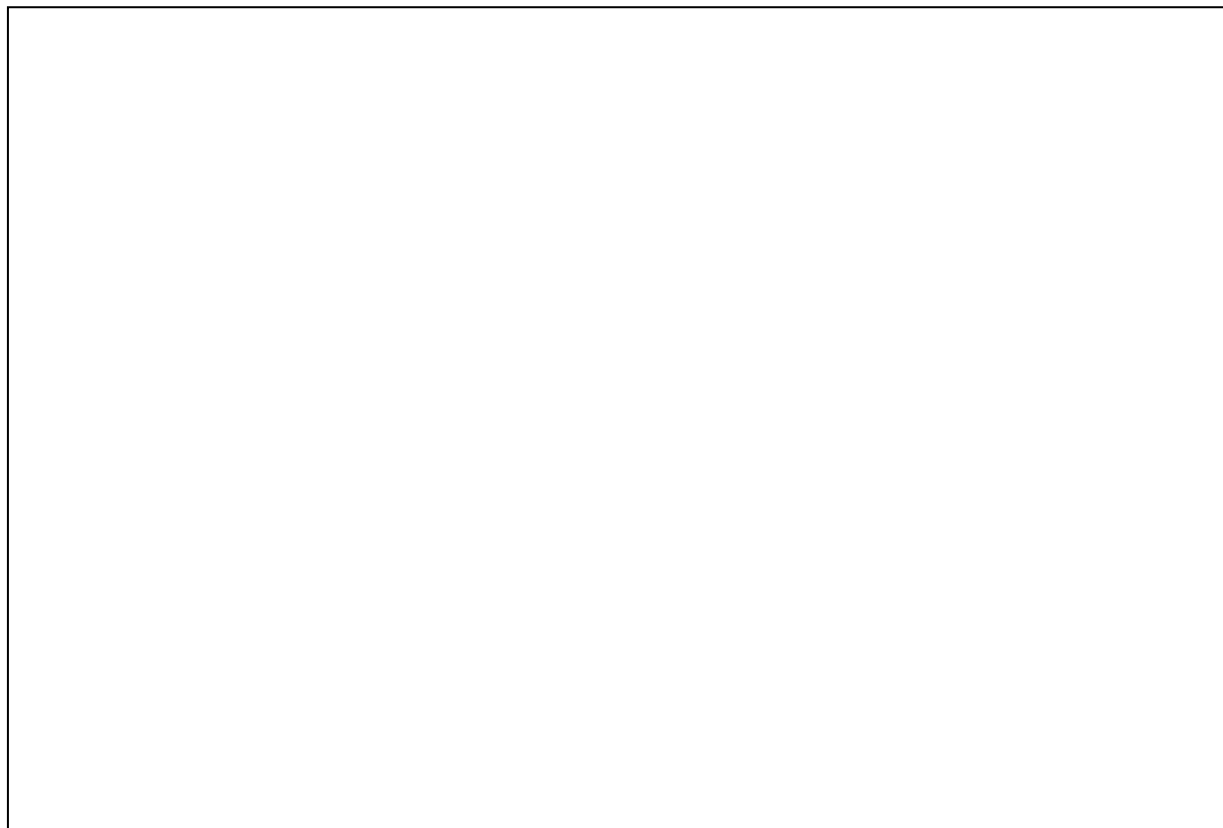
17. Democracy is:

- a. an institution
- b. an element of the media
- c. a human right
- d. an opinion

18. Dopolni spodnjo razpredelnico na osnovi danega diagrama.

Časovno obdobje	Število držav, ki so uvedle splošno volilno pravico
Pred letom 1900	
Od 1901 do 1910	
Od 1911 do 1920	
Od 1921 do 1930	
Od 1931 do 1940	
Od 1941 do 1950	
Od 1951 do 1960	
Od 1961 do 1970	
Od 1971 do 1980	
Po letu 1980	

19. Nariši histogram, na katerem boš prikazal/a število držav, ki so uvedle splošno volilno pravico med letoma 1911 in 1960. Podatke dobiš v razpredelnici iz prejšnje vaje.

20. Izračunaj relativne frekvence (v odstotkih) števila držav, ki so uvedle splošno volilno pravico med letoma 1911 in 1960 glede na skupno število 25 držav, ki jih obravnava priloženi grafikon.

ČASOVNO OBDOBJE	RELATIVNE FREKVENCE V ODSOTKIH

III. IZPOLNI ŽIVLJENJEPIS (*Curriculum vitae*)

	
Europass življenjepis	
OSEBNI PODATKI	
Priimek / Ime	
Naslov (ime ulice, hišna številka, poštna številka, mesto, pokrajina, država)	
Telefon	
E-pošta	
Državljanstvo	
Datum rojstva (dan, mesec, leto)	
IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE	
Obdobje (od - do)	Ločeno vnesite vse izobraževalne programe, ki ste jih zaključili. Začnite z zadnjim.
Naziv izobrazbe in vrsta šole	
Glavni predmeti / pridobljeno znanje in kompetence	
Naziv in status ustanove, ki je podelila diplomo, spričevalo ali certifikat	
Drugi naslovi (potrdila, diplome)	
OSEBNA ZNANJA IN KOMPETENCE	

Materni jezik (vpišite materni jezik)	
Drug(i) jezik(i)	Vpišite jezik in nivo poznavanja jezika: odličen, dober, osnovni
Razumevanje	
Govorjenje	
Pisanje	
Drug(i) jezik(i)	Vpišite jezik in nivo poznavanja jezika: odličen, dober, osnovni
Razumevanje	
Govorjenje	
Pisanje	
Drug(i) jezik(i)	Vpišite jezik in nivo poznavanja jezika: odličen, dober, osnovni
Razumevanje	
Govorjenje	
Pisanje	
Socialna znanja in kompetence (živeti in delati z drugimi, znati komunicirati z drugimi, delati v skupini npr. v kulturnih in športnih dejavnostih)	Opišite te kompetence in navedite, kje ste jih pridobili

Organizacijska znanja in kompetence (npr. koordinacija in upravljanje oseb, načrtov; dejavnosti, v prostovoljnem delu na športnem in kulturnem področju)	Opišite te kompetence in navedite, kje ste jih pridobili.
Tehnična znanja in kompetence (delo z računalnikom, s posebnimi stroji ali s posebnim orodjem)	Opišite te kompetence in navedite, kje ste jih pridobili.
Umetniška znanja in kompetence (glasba, pisanje, risanje)	Opišite te kompetence in navedite, kje ste jih pridobili.
Interesi in konjički (hobby)	
Vozniško dovoljenje	Navedite, ali imate vozniško dovoljenje, in dodajte, za katero kategorijo motornih vozil velja.

Antična in moderna demokracija

NAVODILA ZA SKUPINSKO DELO (2 URI)

PRIIMEK IN IME DIJAKOV V SKUPINI

<i>Priimek in ime</i>	<i>Razred</i>
1.	
2.	
3.	
4.	

Na podlagi priloženega gradiva oblikujte platnico in kazalo za brošuro z naslovom ***Antična in moderna demokracija: podobnosti in razlike***. Za oblikovanje platnice uporabite priloženo slikovno gradivo. Brošura je namenjena učencem tretjega razreda nižje srednje šole in jo bo izdal krajevni založnik. Predstavili jo boste nižješolcem ob dnevu odprtih vrat ob izbiri višje srednje šole. Za vnos slik navedite številko izbranih slik, ki po vašem mnenju ustrezajo tematiki.

Navodila: *konceptov je lahko več, vendar je treba izdelati en sam končni izdelek skupine tako, da uporabite priložene liste.*

Na končnem izdelku navedite priimek in ime ter razred članov skupine.

GRADIVO ZA DIJAKE

1.

Prav Grki so bili nenazadnje tisti, ki so odkrili ne le demokracijo, temveč tudi politiko, umetnost doseganja odločitev z javno razpravo in upoštevanja teh odločitev kot nujni pogoj civiliziranega družbenega bivanja. Ne poskušam zanikati možnosti, da so primeri demokracije obstajali že prej, na primer t.i. plemenske demokracije ali demokracije zgodnje Mezopotamije, o katerih so prepričani nekateri asirologi. Naj bodo dejstva o teh zadnjih taka ali drugačna, njihov vpliv na zgodovino, na poznejše družbe je bil nič. Grki in ne le Grki so odkrili demokracijo v tem smislu, natančno tako kot je Ameriko odkril Krištof Kolumb, ne pa kakšen vikinški pomorščak.

Finley, M. I. (1999). *Antična in moderna demokracija. Ljubljana: Knjižna zbirka Temelja dela.* (Finley, M. I. *La democrazia degli antichi e dei moderni*)

2.

(...) je bil Aristoteles tisti, ki je podal najprodnornejšo sociološko formulacijo (Politika, 1279b34-1280a4): "Argumenti kažejo, da je številčnost vladajočega telesa, naj bo majhno v oligarhiji ali veliko v demokraciji, stvar naključja, ki je posledica dejstva, da je bogatih povsod malo, revnih pa veliko./.../Resnična razlika med demokracijo in oligarhijo je torej razlika med revščino in bogastvom. Kjerkoli možje vladajo zaradi svojega bogastva, naj jih bo malo ali veliko, imamo oligarhijo, in kjer vladajo revni, imamo demokracijo." (Aristotel, Politika, 1279b34-1280a4)

Finley, M. I. (1999). *Antična in moderna demokracija. Ljubljana: Knjižna zbirka Temelja dela.* (Finley, M. I. *La democrazia degli antichi e dei moderni*)

3.

Ena večjih in najbolj znanih mestnih držav, v katerih je delovala demokracija, so bile Atene. Zgodovinarji ocenjujejo, da so imele Atene v 5. stoletju pr. n. št. med 30.000 in 45.000 svobodnih državljanov, še več pa je bilo sužnjev. Tu se torej srečamo s pomembno posebnostjo takratnega časa, s suženjstvom. Čeprav je atenska mestna država razvijala demokracijo (vladavino ljudstva), ta ni veljala za sužnje, kajti sužnji niso bili svobodni in jim ni bilo dovoljeno razpravljati in odločati o pomembnih državnih zadevah. Atenska demokracija je imela tudi druge omejitve. Urejena je bila tako, da so o pomembnih družbenih oziroma državnih zadevah lahko odločali le vsi svobodni in polnoletni državljani - to pa so bili le atenski moški, stari nad 20 let. Pravice do odločanja tako niso imele niti ženske niti mladeniči in otroci pa tudi ne priseljenci iz drugih dežel. V duhu tistega časa je pač veljalo, da so le polnoletni moški, ki so bili državljani Aten, dovolj pametni in izkušeni, da lahko odločajo o najpomembnejših zadevah. Ti so tvorili atensko skupščino.

Atenska skupščina se je zbrala najmanj štiridesetkrat na leto in vsi polnoletni moški, ki so se je udeležili, so na njej odločali o zadevah, pomembnih za Atene in njihovo prebivalstvo. Skupščine se je moralo udeležiti najmanj 6000 ljudi, da je smela sprejemati odločitve. Pred odločitvijo so njeni člani lahko razpravljali o vsaki posamični zadevi, na primer o tem, kateri državljani naj bodo sodniki ali uradniki,

koliko denarja naj se porabi za vojsko in njeno oborožitev, ali naj država napove vojno kakšni drugi državi ali pa naj z njo sklene mir, kakšna pravila naj se določijo za trgovanje ter kako naj se v državi preprečuje kriminal. Če državljani na skupščini o kaki zadevi niso imeli enotnega pogleda (niso dosegli soglasja), so o njej glasovali. Čeprav so si najbolj prizadevali, da bi odločali soglasno, to zaradi različnih mnenj večkrat ni bilo mogoče. V takšnih primerih je bila sprejeta rešitev, za katero je glasovala večina državljanov.

(...)

Prve moderne demokracije

Iz vseh (...) revolucij - družbenih preobratov - so se v mnogih evropskih državah postopoma razvile demokratične ureditve. Oblast nad urejanjem družbe je prišla v roke ljudstva, pri čemer so bili vsi ljudje opredeljeni kot enakopravni (enaki v svojih pravicah) ne glede na to, kateremu družbenemu stanu ali sloju so pripadali - ali so bili kmetje, meščani, duhovniki ali kaj drugega. Toda zdaj je bilo v različnih velikih državah, na primer v Franciji, Nemčiji in Italiji, preveč ljudi, da bi lahko vsi skupaj po zgledu starih Aten, ki so bile razmeroma majhna mestna državnica, oblikovali skupščino, ki bi demokratično sprejemala večino najpomembnejših družbenih odločitev. Novoveška, moderna demokracija se je zato oblikovala tako, da so njen temelj postale splošne volitve, na katerih polnoletni državljani volijo svoje predstavnike - poslance - v splošno predstavniško telo, imenovano skupščina ali, kot bomo rekli odslej, parlament, ta pa nato demokratično sprejema odločitve v imenu ljudstva, kateremu je za svoje delo odgovoren.

Cerar, M. (2009). *Kako sem otrokom razložil demokracijo. Ljubljana: CZ.*
(trad it. Cerar, M. *Come spiegare a democrazia ai bambini*)

4.

Če si ogledamo najbolj znan in najbolj značilen primer, se pravi Atene, ugotovimo, da je imelo v Periklovem obdobju to neprecenljivo dobrino (namreč državljanstvo) razmeroma malo ljudi: samo odrasli moški (v starosti, primerni za vojaka), če so bili otroci atenskega očeta in matere in svobodni po rojstvu. To je zelo huda omejitev, glede na to, da je bilo tudi po najbolj previdnih ocenah razmerje med svobodnimi in sužnji ena proti štiri. Potem je treba upoštevati, da ni bilo povsem zanemarljivo število tistih, ki so se rodili samo enem "čistokrvnemu" staršu v tem mestu, ki je imelo pri svojem trgovanju zelo pogoste stile z zunanjim svetom. (...) Vsaj do Solonovega časa (5. stoletje pr. n. š.) polnih političnih pravic -, ki sestavljajo samo vsebino državljanstva -, nelastnikom niso priznavali. (...)

V klasičnem obdobju je bila predstava o državljanstvu omejena na enačenje državljana in vojščaka. Državljan, član skupnosti, je tisti, ki ima vso pravico sodelovati na skupščinah odločanja, tisti, ki je zmožen opravljati glavno dolžnost svobodnih moških, dolžnost, na katero so ga pripravljali skozi vso paidéio, to je vojskovanje. Za delo skrbijo sužnji in deloma ženske. Iz tega je torej razvidno, zakaj skupnost, ki je sicer "avtonomna", a zaprta v velik imperij, kateremu je podrejena in jo dejansko upravlja, izvaja omejeno demokracijo.

Canfora, L. (2006). *Demokracija: zgodovina neke ideologije. Ljubljana: CF.*
(Canfora, L. *La democrazia. Storia di un'ideologia*)

5.

»Razlog za obstoj socialnih pravic, kot so pravica do šolanja, pravica do dela in pravica do zdravja, je egalitarističen razlog. Vse tri pravice si prizadevajo zmanjšati neenakost med tistimi, ki imajo, ter tistimi, ki nimajo, oziroma omogočiti največjemu mogočemu številu ljudi, da bi postali manj neenaki v primerjavi s posamezniki, ki imajo zaradi rojstva in družbenega statusa več sreče.«

Bobbio, N. (1995). *Desnica in levica – razlogi in pomeni političnega razlikovanja*. Ljubljana: Založba Sophia. (Bobbio, N. Destra e sinistra)

6.

Pravna nesposobnost in izključitev iz vseh političnih aktivnosti sta bili v nasprotju z rastočo in vse bolj javno opazno vlogo žensk v delovnem procesu. Ženske so že od nekdanj delale v kmetijstvu. Delavke, ki so se zaposlile in zaslužile zunaj hiše, so se v večji meri pojavile z industrializacijo. V 19. stoletju so mnoge ženske delale v mali obrti, narasel je njihov delež v tekstilni industriji. Z večjo dostopnostjo šivalnih strojev je naraslo število domačih šivilj. Posebno tobačna industrija je zaposlovala v glavnem žensko delovno silo. V ljubljanski tobačni tovarni je leta 1874 delalo npr. 72 moških, 1154 žensk in 40 otrok. V elektroindustriji je bila za tekočim trakom zaposlena četrtnina žensk.

Šolska reforma Marije Terezije je ženskam omogočila na najosnovnejša znanja omejeno šolanje. Višja izobrazba je bila večini nedosegljiva, deležne so je bile le redke pripadnice družbene elite. Državni šolski zakon (1869) je obvezno šolanje uveljavil tudi za dekleta. Ženske so odslej opravljale poklic učiteljice. V javnih službah jih je bilo zaposlenih le malo. Delale so predvsem kot varuške, medicinske sestre in učiteljice. Niso se smele poročiti, če pa so se, so morale opustiti javno službo. To določbo so odpravili šele po prvi svetovni vojni. Nove možnosti zaposlovanja so dobile v modernih uradih s pisalnimi stroji in telefoni. Ženske so prvič javno nastopile v času francoske revolucije in odigrale pomembno vlogo, a v 19. stoletju niso imele vstopa v politiko. Moški so žensko naravo razumeli kot s politiko neskladno. Če je moški zavezan razumu, ženski narava nalaga, da ostaja zavezana družini in zasebnosti. Izključitev žensk iz javnega življenja se je ujemala s temeljnim ženskim poslanstvom - z materinstvom. S politiko in javnim življenjem se je ukvarjal le "moški svet".

<http://vedez.dzs.si/dokumenti/dokument.asp?id=362>

7.

ITALIJANSKA USTAVA

1. člen

Italija je demokratična republika, osnovana na delu. Suverenost pripada ljudstvu, ki jo izvaja v oblikah in mejah ustave.

3. člen

Vsi državljani imajo enako družbeno dostojanstvo in so enakopravni pred zakonom, ne glede na spol, raso, jezik, vero, politično mišljenje ter osebne in socialne razmere.

Naloga republike je, da odstranjuje ovire gospodarskega in socialnega značaja, ki dejansko omejujejo svobodo in enakost državljanov ter preprečujejo polni vsestranski razvoj človekove osebnosti in dejansko udeležbo vseh delavcev pri politični, gospodarski in socialni ureditvi države.

6. člen

Republika ščiti s posebnimi normami jezikovne manjšine.

13. člen

Osebna svoboda je nedotakljiva.

Ni dovoljena nobena oblika osebnega pripora, pregleda ali osebne preiskave, niti kakršnakoli druga omejitev osebne svobode, razen po utemeljenem ukazu sodne oblasti ter le v primerih, ki jih predvideva zakon.

V izredno potrebnih in nujnih primerih, ki so z zakonom izrecno določeni, sme oblast javne varnosti sprejeti začasne ukrepe, ki jih mora javiti sodni oblasti v 48 urah. Če sodna oblast v naslednjih 48 urah teh ukrepov ne potrdi, jih je treba smatrati za preklicane in brez vsakega učinka.

Vsako fizično in moralno nasilje nad osebami, ki so kakorkoli podvržene omejitvam glede svobode, je kaznovano.

Zakon določa najdaljše dovoljeno trajanje preventivnega zapora.

48 člen

Volilno pravico imajo vsi državljani, moški in ženske, ki so polnoletni.

Glasovanje je osebno, enakopravno, svobodno in tajno. Voliti je državljanska dolžnost.

Volilna pravica sme biti omejena samo zaradi civilne nesposobnosti ali zaradi nepreklicne kazenske obsodbe ali v primerih moralne nevrednosti, ki so določeni z zakonom.

49. člen

Vsi državljani imajo pravico, da se svobodno združujejo v stranke, da na demokratičen način sodelujejo pri določanju državne politike.

51. člen

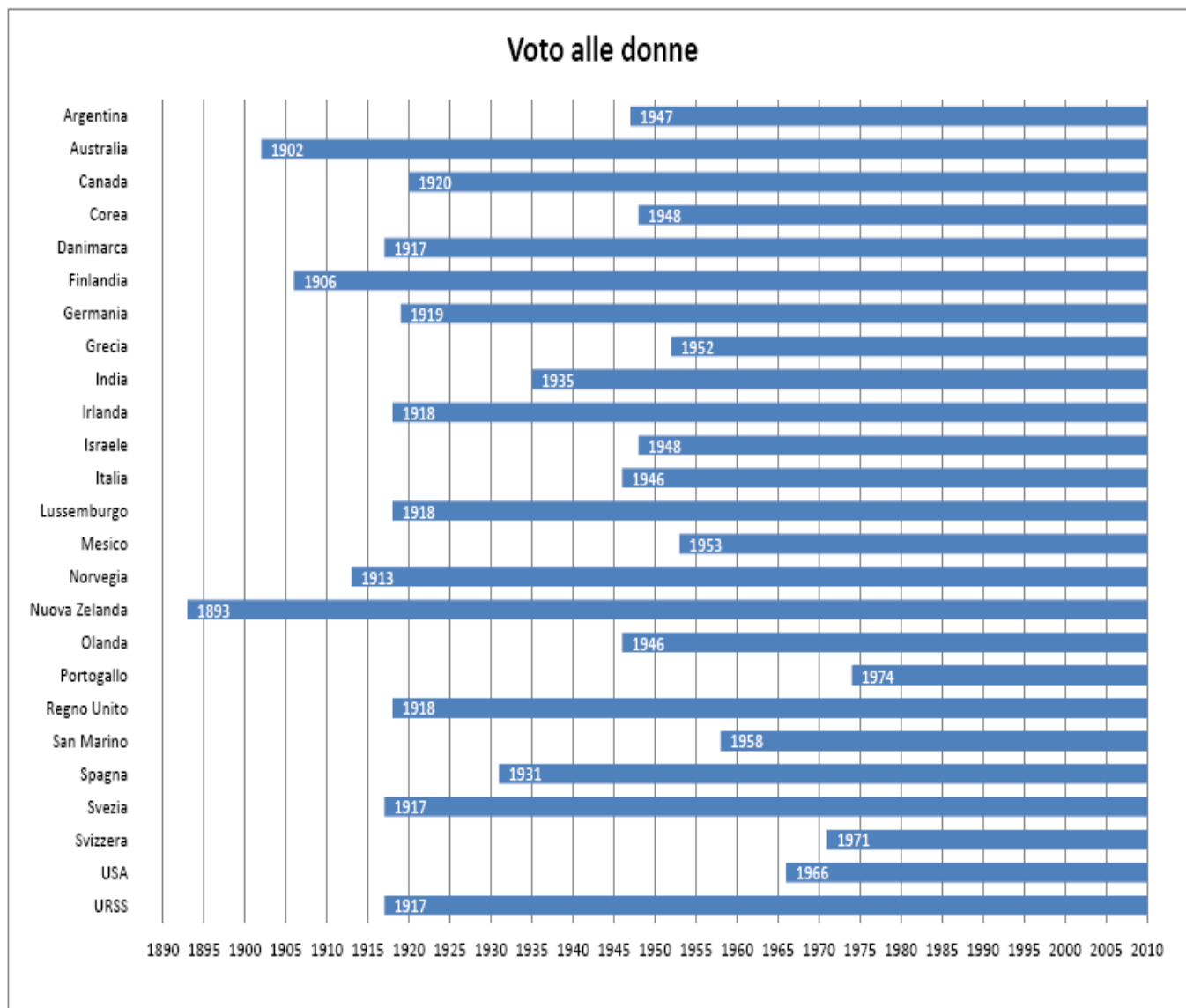
Vsi državljani obeh spolov imajo enako pravico do javnih služb in voljenih mest po pogojih, ki jih določa zakon.

Za pripustitev v javne službe in na voljena mesta sme zakon izenačiti z državljani tudi Italijane, ki ne pripadajo republiki.

Komur so poverjene voljene javne funkcije, ima pravico, da razpolaga s časom, ki je potreben za njihovo izpolnjevanje, in da ohrani svoje službeno mesto.

8.

SPLOŠNA VOLILNA PRAVICA

9.

THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

The link between democracy and human rights is captured in article 21(3) of the Universal Declaration of Human Rights, which states:

"1. Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives.

"2. Everyone has the right to equal access to public service in his country.

"3. The will of the people shall be the basis of the authority of government; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures."

In 2000, the **UN Commission for Human Rights** recommended a series of important legislative, institutional and practical measures to consolidate democracy (resolution 2000/47); and in 2002, the Commission declared the following as essential elements of democracy: respect for human rights and fundamental freedoms; freedom of association; freedom of expression and opinion; access to power and its exercise in accordance with the rule of law; the holding of periodic, free and fair elections by universal suffrage and by secret ballot as the expression of the will of the people; a pluralistic system of political parties and organizations; the separation of powers; the independence of the judiciary; transparency and accountability in public administration; free, independent and pluralistic media.

THE UN GENERAL ASSEMBLY AND DEMOCRACY

Since 1988, the General Assembly has adopted at least one resolution annually dealing with some aspect of democracy. Democracy has emerged as a cross-cutting issue in the outcomes of the major United Nations conferences and summits since the 1990s and in the internationally agreed development goals they produced, including the Millennium Development Goals. Member States at the World Summit in September 2005 reaffirmed that "democracy is a universal value based on the freely expressed will of people to determine their political, economic, social and cultural systems and their full participation in all aspects of their lives."

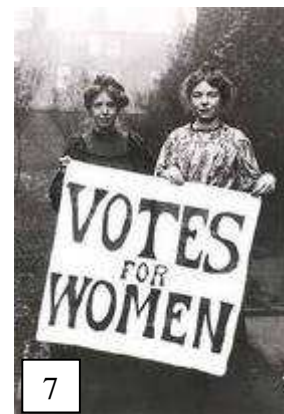
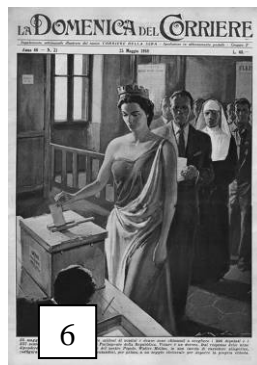
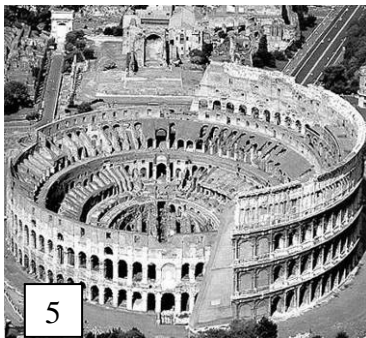
FIRST INTERNATIONAL DAY OF DEMOCRACY

On 8 November 2007, the General Assembly proclaimed 15 September as the International Day of Democracy, inviting Member States, the United Nations system and other regional, intergovernmental and non-governmental organizations to commemorate the Day. The International Day of Democracy provides an opportunity to review the state of democracy in the world. Democracy is as much a process as a goal, and only with the full participation of and support by the international community, national governing bodies, civil society and individuals, can the ideal of democracy be made into a reality to be enjoyed by everyone, everywhere.

The Summit Outcome Document also stressed that "democracy, development and respect for human rights and fundamental freedoms are interdependent and mutually reinforcing," and pointed out that "while democracies share common features, there is no single model of democracy."

Five years earlier, world leaders pledged in the Millennium Declaration to spare no effort to promote democracy and strengthen the rule of law, as well as respect for human rights and fundamental freedoms. They resolved to strive for the full protection and promotion in all countries of civil, political, economic, social and cultural rights for all and to strengthen the capacity of all countries to implement the principles and practices of democracy and respect for human rights.

SLIKOVNO GRDIVO

10

Le donne al voto per la prima volta in Italia, 1946

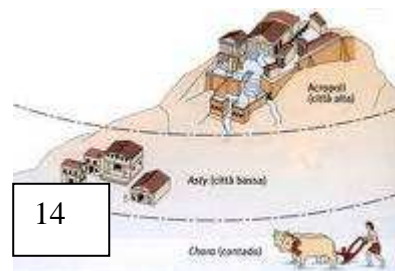
11

12

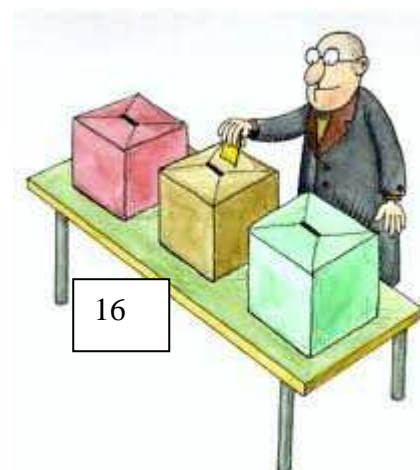
13

14

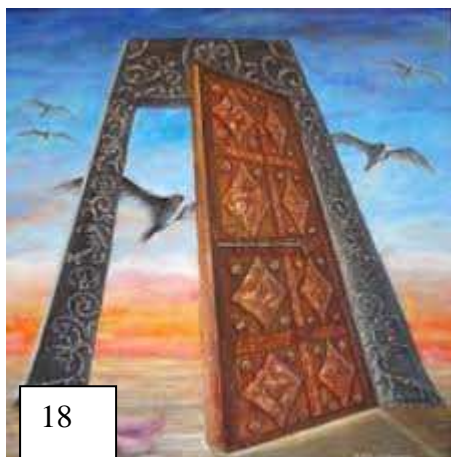
15

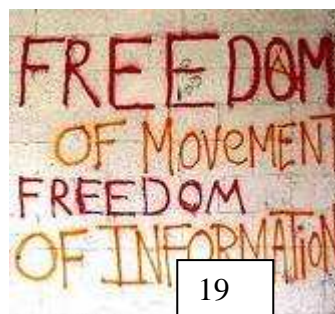
16

17

18

19

Državni zbor
Republike Slovenije

20

21

Knežji kamen